

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 3. soboto v mesecu kot priloga „Naš. Listu“ in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto V.

V Ljubljani, 20. marca 1909.

Št. 3.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17

Minka Vasičeva:

Dekleta — neveste.

»Glej torej, kdor se zveže večno,
bo li srcé ob srcu srečno!

Omama kratka, dolg je kes.«

Schiller-Funtek.

odra žena vidi v zakonu združitve dveh enakovrednih duš, izpopolnitev dveh različnih individualitet v harmonično celoto. Žena pozna ves svet misli in čustev svojega moža, prav tako pa se tudi možu ne sme zdeti malenkostno in nepotrebno, spoznavati svet misli in čustev svoje žene. Dve različni osebnosti, ki simpatizujeta med seboj in sta si duševno blizu, se zjednačita v priskrben prijateljstvu, v ljubezni in spoštovanju.

Pravi zakon je torej samovoljna trajna zveza moža in žene, ki imata namen gojiti med seboj najožje duševne stike ter živeti v harmonični celoti. Z rojstvom otrok vznikne iz zakona rodbina, ki spojuje vse njene člene s še tesnejšimi vezmi.

Tako nekako slika zakon znamenita filozofka Ellen Keyeva, o takem zakonu sanja danes vsaka naobražena, plemenita ženska... Seveda more tak zakon skleniti le povsem svobodna volja moža in žene, a razloči ga edino le smrt.

Ta zahteva nima na prvi pogled nič posebnega na sebi, saj pač nihče ne vlačí ženina ali neveste siloma pred oltar ter ju ne more prisiliti, da bi izgovorila osodepolni »dà«, ako tega sama nečeta. Toda kaj pomaga vse to, ko pa tirata ženstvo enostranska vzgoja in današnje gospodarske razmere v zakon samo zato, da je preskrbljeno, da ima lepo, udobno življenje.

Pri nas je celo mnogo deklet srednjih slojev vzgojenih samo za možiteve. S tem pa ne rečem, da bi bile res vzgojene za zakon, kajti dekleta navadno ne vedo ničesar o velikem pomenu zakona, o dolžnostih soproge, matere in gospodinje, o vzgoji otrok i. t. d. Nasprotno, marsikateri materi se zdi celo nesposobno, neumestno ali vsaj nepotrebno govoriti s hčerko o takih stvareh.

Zato pa je glavno delo tako vzgojenih deklet gonja za zabavami oziroma za ženini. V ostalem se bavijo še nekoliko s kakim ročnim delom, s površnim učenjem kakega jezika ter z romani, ki se končavajo z ženitvijo.

Dekle dela svojo balo ter čaka na ženina. Toda leta begajo, ali ženina ni. Dekle se naveliča praznih zabav in s strahom zre v bodočnost. In tako se dostikrat dogodi, da ženska brez lastne krivde zaigra svoje življenje, begajoča za edinim ciljem, za možitvijo.

A če bi prišel v takem trenutku toli težko pričakovani ženin — ali ima dekle, ki ni usposobljeno za eksistenčni boj v življenju, svobodno voljo?

Zato pa naj se vzgoji vsako dekle za kak poklic, kajti dokler ne bo ženska sposobna postaviti se gospodarsko na lastne noge, tako dolgo tudi ne bo imela svobodne volje, t. j. ne bo mogla odločati po svoji glavi in svojem srcu o svoji usodi.

Da pa more dekle izbrati sebi primerneža moža, mora možki spol sploh poznati. Danes nima mlado dekle z mladim moškim skoraj nikakih stikov. Po mestih in trgih so deklice že v šoli oddeljene od dečkov; če torej deklica nima bratov niti drugih moških sorodnikov, se snide z moškim spolom pravzaprav šele, ko začne plesati in posecati zabave. Tam pa se kažejo mladeniči od najboljše strani ter so se že naučili skrbno prikrivati svoje morebitne napake. Zato seveda ni mogoče, da bi dekle spoznalo značaj in duševno življenje mladega moža, nego jej ostaja prikrito baš najvažnejše, kar povzročuje pozneje bridka razočaranja in težke zmote.

Če bi bil povsod pouk deklic in dečkov skupen, bi se oba spola navadila drug na drugega, občevala bi med seboj neprisiljeno, odkrito, pošteno in prijateljsko. Dekleta bi vplivala blažilno in bodrilno na svoje moške tovariše, dečki pa bi vzbujali v deklicah zanimanje za resne predmete. Med obema spoloma bi se vršila zdrava tekma, ki bi bila vsem v korist.

Ta ožji stik pa bi se moral nadaljevati tudi po končani šolski dobi; toda nele na plesih in drugih zabavah, temveč v ožjih krogih, kjer bi imela dekleta in mladeniči priliko priobčevati si brez posebnih formalitet svoje nazore o raznih dnevnih dogodkih, o

socialnih, znanstvenih in drugih vprašanjih, o novih pridobitvah na polju literature in umetnosti in o drugem. V takem občevarju bi dekleta hitro spoznala, da je njih izobrazba pomanjkljiva, opazila bi praznine v svoji izomiki, ki bi jo gotovo izkušale izpopolniti. Zanimale bi se za resnejše stvari ter bi ne posvečale več vseh svojih misli — modi in opravljanju.

Naše matere pa bi morale dovoljevati svojim hčeram večjo samostojnost v mišljenju in dejanjih, a jih tudi učiti, da hčerke sprejmejo in nosijo same odgovornost za svoja dejanja. Naša družba bi se morala navaditi, da gleda mladi svet obeh spolov v veseli, neprisiljeni zabavi. Ženske in moške klepetulje bi zato ne smele takoj kombinirati raznih snubitev in zarok, ne smele bi takoj sumničiti, natolcevat ter ugibati, ali se bosta vzela ali ne. Marsikateri mladi mož bi prav rad občeval z dekleti, izmed katerih mu je seveda ta ali ona simpatičnejša kot druga — morda zato ker je izobraženejša ali ima humor ali se po svojem čustvovanju razlikuje od drugih — toda zato ga še ni treba ženiti z dotičnico, četudi jo malo odlikuje. Ta grda lastnost naše družbe samo zastraši mladeniče in dekleta, kajti mladi možje se nočejo takoj vezati, dekleta pa se boje, da bi bila kompromitirana in bi jih potem kdo drugi ne maral. Okolnost torej, da imajo ljudje mlada dekleta in mlade moške takoj v zobeh, ako občejujejo med seboj, straši prav mnogo mladeničev, da si ne upajo gojiti ožjih družabnih stikov. Precej je pa temu kriva tudi domišljavost in nerazsodnost mnogih deklet, ki čestokrat smatrajo že par ljubeznivih, v šali ali mladostni razposajenosti izgovorjenih besed za resno razodeto ljubezen. Prav tako pa naj si tudi naš mladi moški svet ne domišlja, da je vsako dekle zaljubljeno vanj, če jo mladenič le prijazno pogleda.

Torej skupne šolske vzgoje in trajnega, resnega ter poštenega občevarja z moškimi je potreba dekletu, da spozna dobre in slabe strani moža in da ve prav ceniti njegovo notranjo vrednost, njegovo delo, želje in namene.

Samo ženska, ki je tako vzgojena in ženska, ki ima zavest, da lahko živi od dela svojih rok ali svojega duha, ima zares svobodno voljo pri izvolitvi soproga. In največja skrb, najvažnejša naloga matere bodi, da si vzgoji pametne, plemenite izomikane hčere, ki bodo pojmile veliki pomen zakona.

Ne slučaj, ne špekulacija, ne hipna strast, nego popolno medsebojno razumevanje, temeljito poznanje duše in značaja, jasen vpogled v stremiljenja drug drugega daje zakonu trdno podlago ter jamstvo, da bo trajno srečen.

Jos. Premk:

Elvira in Ignacij.

Tri dni ga že ni bilo k meni in to se mi je zdelo zelo čudno. Nedavno je prihajal vsako popoldne, včasih tudi zvečer, in naglo nama je tako ob pogovoru minul čas.

Moj prijatelj Ignacij sicer ni bil bogve kako zgovoren; prišel je čas, ko je postal nenadoma otožen, za hip so se mu zazrle oči v ta ali oni predmet, in bogvekam v bodočnost ali preteklost so vzplule njegove misli...

Drugače je bil Ignacij človek, kakršnih šteje človeška družba bore malo, in srečnega sem se čutil, da je bil baš moj prijatelj. In to prijateljstvo sva gojila med seboj brez vsakega izkoriščanja drug drugega, kar je premnogokrat glavni namen prijateljstva. Kar sva imela, sva delila bratsko, in zadnji čas sva se tudi odločila, da si poiščeva skupno stanovanje.

Toda sedaj je naenkrat izostal.

Že drugi dan sem se namenil, da pojdem k njemu, a premislil sem se, češ, morda pride zvečer. Ali tudi zvečer ga ni bilo, in ni ga bilo niti tretji dan.

Proti večeru sem se napotil k njemu. Ko sem potrkal na vrata, me je spoznal: »Pozdravljen!« se je začulo hripavo iz sobe.

»Žalost božja,« sem se začudil, ko sem ga zagledal v postelji zelo upalega in bledega.

Ko mi je podal roko, se mu je mrzlično tresla in vse je kazalo, da je resno bolan.

»In kaj pravi zdravnik?« sem ga povprašal.

Zmajal je z glavo in se nasmehnil.

»Vrag ga razumi, saj veš, da ti zdravniki ne povedo resnice v obraz. Recepte piše, da mi prinaša gospodinja iz lekarne raznovrstna zdravila, ki jih jaz vse po vrsti zmečem tjale za peč. Kaj mi je treba zdravila, ako nisem sposoben za življenje! Ako pa bom še kdaj okreval, se bo to zgodilo tudi brez teh nesmiselnih pacarij.«

Zagledal se je tja proti peči, kjer so res ležale raznovrstne steklenice in zavojčki, in obraz mu je zasenčila zopet tista žalostna zamišljenost, kateri nisem vedel vzroka.

»Kaj ti je, Ignacij?« sem ga vprašal, ker sem vedel, da je pravi čas.

Ignacij me je pogledal zamišljeno, nato pa je pokazal na etažero in dejal s sila tihim glasom:

»Odpri ono višnjevo škatuljo, in vzemi iz nje zavoj tistih pisem, ki so povezani z zelenim, svilenim trakom...«

Počasi in pazno je odvozljal svilen prevezek ter pogledal vsako pismo posebej.

»Na jih!« je dejal naposled in mi podal pisma.

»To pa zato, ker ne maram, da bi prišla v bogve kake roke, ako bi se resnično zgodilo, da bi jaz odšel

tja, odkoder ni vrnitve... Nič posebnega ni v njih; polno priseg, vzdihov in ljubezni — — da, pa saj tebi je še vsa ta historija neznana, zato me gledaš tako začudeno debelo.»

Nato si je odkašljaj, jaz sem mu popravil zglavje in z očmi, uprtimi v tla, je začel z zamoklim glasom:

»Pred dvema leti, ravno nekako, v tem času sem prišel v obmorsko mesto T. Hotel sem preživeti tam počitnice, ali nenadoma — sam ne vem, kako in od česa je prišlo — sem obolel. Nekaj dni sem ležal doma, a ker se je bolezen le slabšala, sem moral v bolnišnico. In mesec dni sem bil priklenjen na posteljo. — Pozneje so mi zdravniki dovolili, da smem vstati in se sprehajati po vrtu.

Ko so me pripeljali v bolnišnico, nisem mogel videti, kje je in kakšen je razgled naokrog, samo to sem čutil v tistem zaprtem bolniškem vozu, da se vije cesta precej v klanec in da mora torej biti bolnišnica na precej vzvišenem kraju. In res! Ko sem stopil na vrt, sem obstal začudenja!

Pod menoj, precej globoko doli, je ležalo mesto; hiše so se videle ko velike, bele kocke, a tam zadaj se je širilo morje višnjevo in nepregledno tja do sinjega nebosklona. Tupatam je rezal gladko, morsko plan črn orjak, puščajoč za seboj svetle brazde. Bela jadra manjših ladij, katerih je posebno ob obrežju kar mrgolelo, so se videla ko svetli metulji, podeči se čez mehko gladino. In nad vsem se je širilo jasno in čisto nebo, tóneče tam daleč, daleč v svitile valove... Resnično! Tako lep se mi ni zdel svet že dolgo, in vesel sem bil, da sem zopet okrevaj.

Popoldne sem šel zopet na vrt, ker dan je bil lep, a med tistimi bledimi bolniki, kjer človeka ne objame vesela misel, mi ni bilo obstanka.

In tako sem šetal križem po potih, posutih z drobnim, belim peskom, ker vrt je bil prostran, da mu nisem videl konca.

Bolnišnica je bila razdeljena v več oddelkov. Na mnogih krajih je bila šetnja radi nalezljivih bolezni zabranjena, in ker sem se bal, da zablodim v kak prepovedan kraj, sem jo mahnil po kolovozni poti nizdol proti veliki hiši z zelenimi okni, da vidim, kaki bolniki se nahajajo ondi. Ko sem prispel po kamenitih stopnicah na vrt, ki se je vzpenjal visoko v hrib, sem spoznal takoj, kateri nesrečneži pričakujejo tu svojega konca, — jetični namreč. Zato sem se napotil tja proti paviljonu, od koder sem menil mirno opazovati te žive mrtvece.

Nakrat mi je zastala noga. Na klopici, ki je bila nasproti vrat, je ležala mlada ženska. Zavita je bila v dolg ogrtač, a pod glavo si je položila debelo knjigo. Ko sem vstopil, se je prebudila in naglo planila kvišku.

»Oprostite — nisem vedel —,« sem se hotel opravičiti, a ona je zamahnila z roko in velike, črne oči so se uprle vame.

»Nič ne de,« je dejala — »sama ne vem, kdaj sem zaspala; prav, da ste me prebudili.«

In potem sva se začela razgovarjati.

Skoraj mračilo se je, ko naju je opomnil bolnišnični zvonec, da se je treba ločiti.

Vsak utrip njenega očesa, vsak vzdih in vsaka besedica mi je ostala globoko v duši...

Zvečer sem premišljeval najin pogovor, premišljeval in sanjal o njej, o njenih velikih, črnih očeh, o njeni beli polti, in tako sladko mi je bilo v srcu, kakor že ne dolgo poprej...

Pravila mi je, da boleha za pljučnim katarjem, zato njeno telo in njeno lice tudi ni bilo tako izpito, kakor onih nesrečnic, katerim je jetika že utisnila svoj gotov pečat. Razun nekoliko bledega obraza je bilo na njej težko zapaziti kak sled bolezni. Bila je precej močne narave, dasi tega njeno vitko telo na zunaj ni kazalo.

Naslednjega dne sva se sestala na istem kraju in ob istem času, ne da bi se bila zmenila. In tudi tretji dan sva prebila skupaj vse popoldne in še prekmalu je začel zamirati dan.

Ponoči sem sanjal o njej čudovite sanje, da sem jo videl na mrtvaškem odru.

Povedal sem ji to in poslušala me je z napeto pozornostjo. Ko sem končal, me je pogledala s hvaležnim pogledom.

»Ali kdaj mislite name?« me je prašala in čudovitolepe so se mi zazdele njene oči, tako nepremično uprte vame.

»Gotovo, gospodična —«

»Čemu me nazivljate tako?« se je nasmehnila. »Vi ste še popolnoma nepokvarjen človek, ali pa se — hlinite. A ne verujem, da bi bilo zadnje mogoče.«

»Ne razumem vas,« sem dejal in govoril resnico. Nato je naslonila glavo nazaj in z zastrtimi očmi mi je pripovedovala dolgo... dolgo...

»Vidite, in čemu bi me nazivljali — gospodično,« je končala. »Danes mi je sicer žal, da sem zašla na to blatno pot; žal mi je, ker vidim, da sem si sama uničila to mlado življenje. Ali težko je govoriti o tem... Ljubila sem brezskrbno življenje in hotela sem užiti čim preje vse njegove sladkosti... Ali danes vem, da so videli v meni vsi, — dasi odeto v svilo in dragulje —, le ponižno sužnjo, ki jim mora slediti na migljaj, a noče čez noč v bedo in največje siromaštvo. Svojo lepoto sem prodajala in ž njo svojo kri, in zato sem danes tukaj med temi nesrečnicami, ki vedo, da je zanje življenje izgubljeno... Sedaj me poznate in veste, da nisem vredna imena gospodična. Jutri vas ne bo, kajne?« me je vprašala z otožnim glasom.

Jaz sem molčal, ker pregloboko me je ganila žalostna povest njenega življenja, podal sem ji roko in odšel sem žalostnih misli... A moral sem si priznati, da sem se v Elviro — tako ji je bilo ime —

smrtno zaljubljen. In to me je gnalo, da sem prišel na njeno veliko začudenje drugi dan zopet. In prihajal sem tudi nadalje. Kmalu sva si povedala, kar nama je težilo duši... Elvira mi je zagotavljala s svetimi prisegami in obljubami, da opusti, ako ozdravi, dosežanje razuzdano življenje... in jaz sem ji slikal še biserno bodočnost. Mnogokrat sva v teh sladkih pogovorih pozabila na vse drugo in preslišala celo bolnišnični zvonec in šele noč naju je opomnila, da je čas vrnitve.

Jaz sem med tem že skoraj popolnoma okreval in zdravniki so mi dejali, da ni nikake nevarnosti več in lahko odidem iz bolnišnice. To je Elviro sila pretreslo. Trdno sem ji sicer obljubil, da jo obiščem vsaki dan, a vendar je plakala v bojazni, da jo zunaj teh dolgočasnih zidov, zunaj, kjer je toliko pestrega življenja — pozabim in bo ostala zopet zapuščena.

Zadnji večer sva se sestala visoko gori na vrtu za smrečjem, kjer je stalo dvoje klopic...

Lepa je bila noč; milijon srebrnih cvetov je migljalo na prostranem črnem nebu. Toliko nepojmljive lepote je bilo v vesolstva mirnih višinah, da se je ni moglo napiti oko: kakor mlečnat soj predjutrane megle se je raztegnilo doli čez mesto in se v višini nerazločno topilo v noč, razlito tja do daljnih zvezd, ki so kapale v vsemir, puščajoč za seboj srebrne brazde.

Skoro me je omamila ta tiha bajnost poletne noči in sam nisem vedel, kdaj sem prispel za tisto smrečje.

»Ignacij,« me je pozdravila Elvira z glasnim vzdihom ter se pritislila k meni.

»Tako bi pozabila na vse —« je dejala — »in živela le svojim sanjam... Ali zdi se mi, da so te zvezdice bolj podobne iskrecim se solzam kakor bisernim draguljem. Glej, kako jih je polno nebo...« Povzdignila je svilene, resaste trepalnice, in velike, žametne oči so se zopet za hip uprle tja v visoko nedogled, potem pa so se zaklopile, medtem ko je skrila lepo lice na svojih prsih.

Govorila je tisti večer malo, a več so mi povedali njeni pogledi, ki so mi razodevali vse bolesterne prošnje njene udane duše.

Zato sem jo tolažil, da kmalu zopet ozdravi, ji obljubljal, da si ostaneva zvesta, ako se tudi morda ne vidiva vsak dan.

Ker je moralo biti že zelo pozno, sem jo opomnil, da bi bilo čas oditi.

»Čemu?« me je poprosila. »Tako mi je kakor bi se bila pravkar prebudila iz sladkega spanja; prav nič nisem trudna. Glej, ali je kaj zaspanosti v mojih očeh?«

Nagnila se je prav k meni, da sem začutil v licu njen topli dih. In pri tem je razprla oči, temne in globoke — meni se je zdelo, da sikajo iz njih črni plameni...

Vsa prigovarjanja so bila zaman. Ko so obledele zvezde v jutranji zori, me je objela zadnjič in odhitela v glasnem joku...

Naslednjega dne sem jo hotel posetiti, toda bilo mi je zabranjeno. Slutil sem takoj, da mora biti temu vzrok njeno nočno izostanje in pisal sem ji pismo, v katerem sem ji to naznanil. Kmalu sem dobil odgovor — pismo, ki ga ni pisala sama, — bila je zato pre-slaba, ker je težko obolela. Prehladila se je tisto noč.

Potem nisem dobil dolgo nikakega poročila in že me je skrbelo, ko mi nekega dne naznani, da pride v kratkem iz bolnišnice.

V mojem življenju še nisem dobil pisma, ki bi me tako razveselilo, ali vendar je bilo tudi nekaj v njem, kar mi ni bilo po volji. Njeni teti, ki je bila baje precej premožna, se je zasmilila, povabila jo je k sebi, kakor hitro bo mogla iz bolnišnice. Vendar sva tisti dan raztegnila v cel teden in še se je Elvira komaj odločila, da se je odpeljala daleč k bogati teti.

Moje počitnice so že tudi prihajale k svojemu koncu, in čez par dni sem odpotoval tudi jaz — za svojo bodočnostjo...

Od početka mi je na moja pisma redno odgovarjala, in jaz sem komaj čakal, da me poneso počitnice zopet doli na jug. Ali kmalu ni bilo od nje več nikakega glasu. Pisal sem pisma, jih priporočal, pošiljal brzojavke, — nič! Ko da bi klical v prazen grob! In skoraj je minulo od tega leto in pol. Pred tremi dnevi pa je prišel pismonoša in mi oddal denarni listek. Na pošti sem dvignil precejšnjo svoto denarja in tisto pismo, ki ga dobiš tamle v miznici.

Prečital sem naslednje pismo:

Blagorodni gospod!

Tu Vam pošiljam svoto denarja, kot četrtno podporo, koju boste za časa svojih študij redno prejemale, ker moj soprog David Cklincklon, stariav trgovec, ima itak preveč. Takrat... tam v bolnici je bilo lepo... da! Ali danes sem spoštovana, bogata gospa, zato Vas prosim, nikar ne hodite v mojo bližino, Vi, ki veste za mojo preteklost...

Pozdravlja Vas

Elvira Cklincklonova.

»Ko sem prebral to pismo,« je nadaljeval Ignacij — »sem šel na ulico in potem daleč tja po predmestju v zakotno krčmo, kjer sem plačal za vsakega, ki je hotel piti. Pili smo dolgo v noč, in zjutraj sem se prebudil v obcestnem jarku. Tresel sem se, ker ponoči je deževalo in ležal sem v blatu. In to je vzrok moje bolezni! Sedaj veš vse! Čudno in neverjetno, kajne; in vendar je resnica, da je Elvira, nekdanja moja Elvira — danes soproga starega žida, gospa Chlincklon!«

Nato je umolknil in se je obrnil v steno. — Dolgo ga je mučila bolezen, skoraj dva meseca, a

naposled je vendar okreval. Ali dolgo nisva bivala več skupaj, razmere so hotele, da sva se ločila.

Še danes se spominjam, kako žalostno je odpihal vlak v megleno noč, ko mi je odpeljal prijatelja Ignacija, s katerim se nisva videla pozneje — nikoli več.

Srečni lovec.

Srečni lovec, ki koraka
dan za dnevom med gorami;
na svoj plen pazljivo čaka
s puško risano ob rami.
Bodi medved ali ptič,
lovca to ne plaši nič,
kakor iskra ustrelj
in pred njim že plen leži.

Kadar mu spomin uhaja
k devi v daljni gorski koči,
sladka sreča ga navdaja,
radostno od tal poskoči.
Res do nje je dol in grič,
a to lovcu mar ni nič,
s krepkim strelom sred goščav
pošlje srčni jej pozdrav.

Manica.

Dolgo življenje.

Dr. Kintzing si je izbral dolgost človeškega življenja za svoj posebni študij in daje preproste, poštene nasvete, kako se moreš varovati bolezni, ohraniti zdravje in doseči dolgo življenje.

»Vsakdo«, pravi on, »ima pravico do dobe, ki jo je odmerila njegovemu življenju narava, in če iščemo sredstev za podaljšanje življenja, dajemo samo migljaje, katero pot treba hoditi človeku, da varuje svojo prirojeno pravico. Seveda zahteva želja po dolgem življenju gotovih žrtev, nekoliko samozatajevanja in opuščanje navad, ki jih smatrajo mnogi za neobhodne, ako naj jih življenje sploh veseli«.

Prvo načelo, ki se ga je držati, je: ogibati se vzrokov, ki dovajajo k rani smrti, ubogati zdravstvene predpise moderne vede, bojujoče se proti zlom, ki so krivi, da umre nešteto ljudi na pljučnici, jetiki in legarju. Kandidat za dolgo življenje si mora pridobiti gotovih dobrih lastnosti, ako mu jih ni podelila narava. Gledati mora, da bo zmerno jedel in dobro prebavljal. Strogi antialkoholiki po statistiki nimajo nikakih posebnih nad za dolgo življenje. Natančno proučevanje števil izkazuje dejstvo, da je od ljudi, ki so dosegli posebno visoko starost, najmanj polovica z m e r n e m u uživanju alkohola ostala zvesta.

Kdor se hoče zavarovati proti zgodnji smrti, mora biti veselega, mirnega značaja, ne muhast, in prizanesljiv nasproti drugim. Zmerne, po dnevnem času urejene navade so potrebne in pa poklic, ki ne sili k neprestanemu ždenju.

»Kar se tiče stanovanj«, pravi dr. Kintzing, »imamo zadosti dokazov, da postajajo telesne kakovosti meščanov s časom manje vredne in da se njih življenska doba z ono deželanov, živečih pod enakimi pogoji, ne more meriti. Glavni vzrok je, ker morejo mesta svojim prebivalcem le težko dajati dve glavni potrebščini — čist zrak in čisto vodo. Iz tega je sklepati, da naj bi stanoval vsak meščan, kateremu je to le količjak mogoče, kolikor se da daleč od središča mesta, s čimer gotovo podaljša svoje in svojih otrok življenje. Kdor najame stanovanje, naj gleda bolj na njegove zdravstvene razmere kakor na elegantnost. Svež zrak je sploh prvi pogoj življenja in sicer za duha ravno toliko kakor za telo. Delo in počitek naj se vršita v svežem zraku in v spanju treba preskrbeti pljučam šele prav svežega zraka.

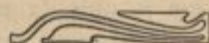
Človek naj posebno pazi, da se ne preobje. Rajši jesti premalo ko preveč. Hitro jesti — to je največji sovražnik dolgega življenja. Hrana mora biti primerna starosti, postavi, opravi, potrebam človekovim, mora biti pa tudi dobro kuhana. Jejite počasi, ter dobro prežvekujte svojo hrano. Prebava, zdravje bosta takoj čutila to dobroto. S tem se prihrani mnogo moči, ki jo morete porabiti za svoje delo.

In le ne premišljati o svojem zdravju. Neprestano tuhtanje o namišljenih boleznih je takisto slabo za telo kakor resnična bolezen.

Tudi se človek ne same ozirati samo na telesne pogoje življenja. Duša zahteva najmanj ravnolotno pozornost in hoče biti sistematično gojena. Zato treba podvreči delo gotovim pravilom, da se varuje energija. Treba si privoščati popoln odmor od vsakega telesnega dela, izpremembo in mir. Človek naj bo vesel. Neprestana skrb je že več ljudi spravila v grob kakor preobilica dela, bridkost in beda. V humorju je rešitev pred mnogo britkostjo. Ker niti možganje niti srce v bdenju in v spanju ne ustavijo popolnoma svojega delovanja, zato je izprememba skoraj istotako blagodejna kakor počitek sam.

Stvar, ki igra veliko vlogo pri podaljšanju življenja, posebno v starosti, je gojenje kake zabave, kakega dela izven vsakdanjega opravila; ali da neguješ kako umetnost ali da nabiraš znamke, starine, metulje itd.

»Nikakor«, pravi dr. Kintzing, »se ne smeš siliti, da bi manje spal nego potrebuje tvoje telo — potreba spanja je pri ljudeh jako različna, ne da se zato postaviti nikakih splošnih predpisov. Sveži zrak in preprostost v načinu življenja, to sta skrivni sredstva, ki nam obljubujeta dolgo življenje«.

Ivan Lah:

Tujina.

(Spomin s pota.)

(Konec.)

Vselej smo si nekako oddahnili, ko smo eno postajo pred Brezjami zagledali na cesti v dolini oni beli kamen, ki zaznamuje mejo med Gorenjim Štajerjem in Korotanom. Začutili smo vselej, da se bliža konec dolge vožnje, da smo doma. Na desno in levo smo se ozirali po onih prijaznih koroških gričih, polnih razvalin, dokler se niso razveselile naše oči nad Ostravicami. Nehote tu človek pomisli na marsikaj.

Tako sem tudi takrat pomislil. Med tem smo dospeli v Glino in smo se presedli. Vozili smo se po oni lepi dolini, ki vodi na Gosposvetsko polje. Ostal sem sam v kupeju in se oziral po gričih naokoli. Zabaval sem se zopet s krajevnimi imeni, in čas je bežal hitreje, nego železnica. Gospa sveta!

Vstopile so tri gospodične; govorile so slovensko; človek se nenavadno razveseli, ko po onem dolgem nemškem morju zasliši zopet znano domačo govorico. Hvalil sem svojo usodo, ki mi je bila tako mila in mi pripravila zopet prijetno družino. Nisem človek, ki se rad seznanja z ljudmi v železničnih vozovih in drugod, ampak tu je zmagala moja radost. Gospodične so govorile med seboj tiho; bile so sestre: dve starejši in ena mlajša. Kakor je vse kazalo, je bila mlajša v zavodu Gospe svete, in sestra sta prišli ponjo. Peljale so se na počitnice. Mlajša je pripovedovala razne malenkosti iz zavoda in starejši dve sta jo verno poslušali. Po vsem soditi, sta bili starejši sestra tudi nekda v istem zavodu, ker sta spraševali po raznih osebah. Pri tem je raztresla mlajša po tleh razne svetinjice in križčke in zdelo se mi je potrebno, da se sklonim in sem ji pobral one drobnarije. Zahvalila se je nemško in se obrnila proč. Jaz pa sem v svoji sveti navdušenosti porabil priliko, da sem se seznanil. K svojemu velikemu začudenju pa sem zapazil, da jim je to zelo odveč. Ker nisem maral veljati kot vsiljiv, povedal sem jim, da se vozim iz tujine in da sem se razveselil, ko sem slišal zopet svoj jezik.

Toda vse to jih ni zanimalo. Vprašal sem jih, kam se peljejo. Odgovor je bil kratek:

»Na Kranjsko.«

»Ali je v zavodu mnogo gospodičen s Kranjskega?«

»Mnogo.«

»Ali meni se zdi, da je tu vse nemško?«

»To je prav,« je rekla najstarejša in nato so začele zopet govoriti med seboj. Videlo se je, da se ne marajo spustiti z mano v pogovor. Ker sem bil take in podobne neprijaznosti in nezaupnosti doma že v prejšnjih letih navajen, si nisem iz tega delal posebne žalosti. Nasproti se me je polotila prav posebna želja, govoriti še naprej in si napraviti prijetno družbo.

Priznati moram najprej, da so bile vse tri gospodične lepe; toda življenja ni bilo v njih, mrtev je bil njih pogled, njih beseda brez izraza. In pomisli človek pri tem: kje so vzrasli ti ljudje, kdo jih je vzgajal! In zdaj premišljaj, ali bi začel z njimi pogovor o literaturi, ali politiki, o narodni meji, ali o domačih razmerah, o domovini ali tujini.

»V Celovcu bomo čakali dve uri, dovolite?«

»Da.«

»Pojdete v mesto?«

»Da.«

»Ali se smem pridružiti?«

Vse tri gospodične so se obrnile proč.

»Vi ste tam znani?«

»Ne.«

»Jaz tudi ne. Tem prijetneje, ako bo več tujcev skupaj.«

Posmejale so se z onim brezsmiselnim smehom, ki ni izražal niti zanimanja, niti preziranja, niti prijaznosti, niti nevšečnosti, ampak nič in vse objednem. Začele so zopet pogovor med seboj. Vsedel sem se k oknu in se zagledal ven v celovško okolico. Par minut pozneje je vlak obstal, bili smo v Celovcu. Izstopili smo. Gospodične so odšle proti mestu in jaz tudi. Zavile so kmalu v neko slaščičarno, jaz pa sem se po dolgi vožnji rad nekoliko izprehodil.

Čez dve uri smo sedeli zopet v železničnih vozovih. Sedel sem zopet sam s svojo prtljago in sem se zabaval zopet z imeni. Tako smo prepluli kmalu dravsko dolino in v velikem predoru se je zgodil oni čudež, ki se ponavlja vsak dan, da namreč sprevodnik, ki onstran predora ni znal niti besede slovensko, nenkrat govori svojo železničarsko slovenščino. Presedli smo se zopet in drdrali ob Savi navzdol proti Ljubljani.

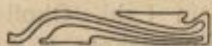
Vozil sem se mnogokrat to pot. Vselej se je srce razveselilo, ko so se dvignile pred menoj jasne naše gorenjske gore. Takrat sem bil žalosten, ne zaradi svojega neuspeha, ampak ker sem pomislil, da je vsa generacija poginjala po mrtvih domovih in da je domovina postala tujina mnogim, ki v nji iščejo življenja. Ne pride na to, da je domovina majhna, ampak na to, da je to domovina majhnih ljudi.

Primi popotno palico v roke in pobegni zopet med svet, ali primi pero in piši! Tam je življenje, tu poezija. Pol očesa zatisni, pol srca zapri, z enim ušesom slišiš dovolj in svoje zahteve zmanjšaj na polovico, zapusti misli »visokoleteče« in se zadovolji s tem, da imaš prosto pot! Ni treba niti sanj, niti navdušenja; ako imaš eno ali drugo, te doma kmalu iztrezni in in spametujejo.

Mislil sem si pogosto: Lahko bi se bilo zgodilo, da bi bil v Krkonoških gorah srečal tri molčeče, neduhovite gospodične, in da bi bil v slovenskih alpah naletel na dve živahni zabavni golobici, ki bi jima živ-

Ijenje sijalo iz oči in bi jih bila sama šala in smeh ter bi govorili o literaturi, politiki in o drugem. Lahko bi se bilo to zgodilo, toda zgodilo se ni. Kajti tam so šli na mejo iz ljubezni do domovine, in tu ?

Neprijetno je pisati povsem resnične povesti. Prijetnejše je, kadar človek lahko po svoje olepša ter začne in konča po svoji volji. Toda to ni bila povest, ampak potopis, in treba je bilo pisati resnico, ne samo, ker je bilo vse res tako, ampak tudi, ker je bilo to treba povedati; ne samo, ker sem se jaz dolgočasil na svoji poti, ampak ker bo od dolgega časa poginila domovina, če ne bo v njej vzklilo, se razcvetelo in vzrastlo novo življenje.

V album.

Z gorenjskih planin
sem fantič doma,
najrajši zapišem
se sredi srca.

Se knjiga spominska
lahko izgubi,
ime pa tam v srčku
ostane, živi.

Mara I. Tavčar.

K. P.:

Zavod sv. Nikolaja v Trstu.*

Ko se je pred desetimi leti ustanovil »Zavod sv. Nikolaja«, ki si je postavil za nalogo skrbeti za brezposelna dekleta v Trstu, tedaj bi bil marsikdo obupal in malokdo bi bil prisodil zavodu 10letnega obstanka. Danes pa so premagane najhujše ovire in zavod napreduje lepo in stalno.

»Številke naj govore!« tako sklepajo svoja poročila danes vsa društva. Tudi naše številke lahko govore jasno in glasno, kajti naravnost ogromno in častno je število 12.000, katero nam kaže, koliko deklet je iskalo zavetišča do sedaj v zavodu. Lepa je tudi številka, ki nam kaže naše lepo urejene razmere. Žalostna pa je številka, ki nam kaže, kako malo rednih in podpornih uđinj ima zavod.

Britka resnica je, da dekleta poznajo zavod le tedaj, kadar so v sili in potrebi. Prav je sicer, da se zatekajo vanj bolne, preganjane, trudne, zapuščene.

Kajti zavetišča ne najdejo v nobeni palači, v nobeni družbi, v nobenem društvu, kakor edino in samo v zavodu sv. Nikolaja. Če tedaj poznajo zavod v sili in potrebi, spomnijo naj se ga tudi, kadar so vedrega lica in veselega srca. Prihajajo naj tja tudi, kadar so dobre volje in prinesejo naj seboj nekoliko solnca in sreče! A njih veseli nasmeh in njih lepa pesem bo veselo odmevala v naših zidinah, ki se jim bodo zdele tem lepše in prijetnejše.

* Iz poročila predsedništva.

Zavod je bil ustanovljen za dekleta in radi njih, zato bi se ga morale okleniti z vso ljubeznijo in hvaležnostjo in ga podpirati po svojih močeh. A s svojim lepim vedenjem, z marljivostjo, poštenostjo in pridnostjo morajo delati zavodu čast! Poleg dolžnosti do zavoda in svojih verskih dolžnosti, pa ima tudi vsaka dolžnosti do svojega materinega jezika, katerega se ne sme sramovati nikoli in nikjer. Nevstrašno naj priznajo naša dekleta povsod, da so Slovenke, in v čast naj jim bo biti slovenskega rodu! Saj pravi naš veliki pesnik Gregorčič:

A zabil pastirček sred daljne ravnine,
Nikoli ni zabil domače planine!

Poleg deklet imajo dolžnosti do zavoda tudi gospe, ki se pa, žalibog, ravno tako brigajo za zavod kakor dekleta. Zavod je vendar edino slovensko društvo v Trstu, ki so ga ustanovile žene, ki ga vodijo žene in ki ga podpira ravno trpeče ženstvo. Saj če bi prišlo kako odposlanstvo slovenskih ali slovanskih žen v Trst, kaj naj bi jim me pokazale, ako ne zavoda kakor svojo lastnino? Zato pa bi morale vse bolj skrbeti za njega čast in rast!

Prodreti bi že moralo enkrat prepričanje med naše boljše sloje, da zavod ni samo posredovalnica za dekleta, temveč tudi slovensko žensko društvo, ki zasluđuje vsega našega priznanja in podpore. Ne morem si pač misliti slajšega čuta, nego je oni pripomoči revnim in bednim. A revna in bedna so prečestokrat dekleta, ki iščejo zavetišča v zavodu. Evo torej: tukaj široko polje, kjer lahko vsaktera pokaže svoje človeko- in domoljubje!

Končujem svoja izvajanja z vročo željo, da bi med vse sloje brez razlike stanu in mišljenja prodrlo dobro ime zavoda, te tako eminentno človekoljubne in domoljubne naprave!

Iz ženskega sveta.

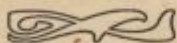
Bivši predsednik Zjedinj. držav o ženi. Na »narodnem kongresu mater« v Washingtonu je govoril pred nekaj časa bivši predsednik severno-ameriške republike Roosevelt sledeče besede: »Vaše društvo je edino, ki ga postavljam pred veterance »ljudske vojne,« ker je mati, samo mati boljša državljanka kakor vojak, ki se bori za domovino. Mati, ki je prav vzgojila svoje otroke, deklice in dečke, žene in može naslednje generacije je več koristila domovini in je zaslužila mnogo častnejše mesto, kakor katerikoli še tako zaslužen mož. Nobeno življenje, pa najsibo še tako razkošno, bogato in zabave polno, se ne more od daleč prisposodbljati s srečo matere, četudi je morda ta sreča izvojevana z mnogoletnimi mukami in z delom. Ako večina žensk niso dobre soproge in matere, ako ne žele pomnožiti

si svoje obitelji, tako da bi se človeški rod množil in ne manjšal, — ako ne odgajajo svojih otrok tako, da so telesno in duševno zdravi ljudje — ako se to ne more trditi v večjem delu žensk kake države, — tedaj ne more nikak triumf znanosti ali industrije preprečiti, da bi narod ne nazadoval, ne more ga ubraniti narodne propasti in smrti. Mati ima največjo vrednost v narodnem življenju; ona je mnogo važnejša nego najuglednejši državnik, trgovec, umetnik ali učenjak. Strogo obsojam in preziram vsakega moža, ki postopa z žensko, zlasti z lastno soprogo brutalno, lahkomisljeno in sebično. Tak mož je sam nizkoten stvor, ki ne pojmi velike in težke naloge matere. Preziram moža, ki ne pripoznava zasluge žene, katera vestno izpolnjuje svoje dolžnosti. Pa tudi ženska, ki se umakne svojim rodbinskim dolžnostim, takisto zasluži naše preziranje. Spoštujemo jo prav tako malo, kakor onega vojaka, ki se je v boju pokazal bojazljivca.

Ženske mestne odbornice. Pri mestnih občinskih volitvah v Kodanju (Kopenhagen) na Danskem je bilo v občinski svet izvoljenih 7 žensk.

Ženska gospodinjstva šola v Beyrutu. Kapucin p. Remy je ustanovil v Beyrutu na Turškem prvo žensko gospodinjstvo šolo. V tej šoli se uče dekleta gospodinjstva vobče, posebej se pa še vadijo v kuhanju, v postrežbi bolnikov, v šivanju in pranju. Šola je razdeljena na dva oddelka. V enem oddelku se uče služkinje, v drugem oddelku pa bodoče gospe. Te se izobrazujejo tudi v domačem knjigovodstvu, v lahkem zdravljenju in vrtnarstvu. Učenk je okoli 100.

Ženske na nemški tehnični šoli. Na nemškem tehničnem vseučilišču je vpisanih skupaj 1230 ženskih slušateljic. In sicer jih odpade na Hannover 348, na Stuttgart 292, na Braunschweig 190, na Draždane 145, na Darmstadt 108, Karlsruhe 75, Berlin 52, Monako 19, in na Danzig 1.

Doma.

Mrzla pikantna omaka. Mešaj v skledi 2 rumenjaka, katerima pridevaj polagoma po kapljicah finega olja (29 dek). Nato primešaj še belega popra, soli, francoske gorčice, 12 dek očejenih, sesekljanih in skozi sito pretlačenih sardel ter soka 3 do 4 limon. Omaka ne sme biti prekisla.

Aspik. Kuhaj dve očejeni telečji nogi in pol goveje noge; namesto goveje noge vzameš tudi lahko par kožic od svinjskega špeha. Prideni tudi zelenjavo, kakor k juhi, nekoliko celega popra ter malo jesiha. Ta juha mora počasi vreti tako dolgo, da je meso zelo mehko. Potem jo precedi skozi robec in jo postavi na hlad. Čez nekaj časa poberi mast z nje, postavi jo zopet k ognju, in ko zavre, jej primešaj sneg enega beljaka. To sčisti juho, ki naj dobro zavre. Odvzemi nato vso goščo z vrha, precedi jo iznova, nalij jo v model ali v steklene skledice ter postavi na led, da se aspik strdi. Če hočeš imeti rumen aspik, ga pobarvaj z žganim sladkorjem, rdečega lahko pobarvaš z vodo od pese.

Čitateljicam „Slovenske Gospodinj.“

Slovenska industrija je še majhna in malo znana, prvič, ker nam nedostaja podjetnih ljudij, drugič pa, ker se Slovenci še vedno nismo povzpeli na stališče, da bi podpirali vedno in povsod le domača podjetja. Gosp. Iv. Jelačin v Ljubljani je pred leti ustanovil I. jugoslovansko tovarno kavinih surogatov. To je sploh prva slovenska tovarna te vrste. Naša narodna dolžnost bi nam velevala, da bi podpirali z vsemi močmi to vseskozi narodno podjetje, čigar lastnik je zaveden in požrtvovalen Slovenec. Na Slovenskem je poraba kavinih primesi ogromna, a producenti so — razun Iv. Jelačina — vsi naši narodni nasprotniki, Nemci in Lahi. Okoli 80% vse cikorijske, ki se je proda na Slovenskem, je iz nemških in laških tovarn, ves dobiček se torej steka v tuje roke nam sovražnih tujcev. I. jugoslovanska tovarna kavinih surogatov je iz malih začetkov vzrasla v veliko, cvetočo in ugledno podjetje, katerega izdelki so najboljši te vrste. Zato toplo priporočamo svojim čitateljicam, naj podpirajo to trdko, ki je solidna in — kar je glavno — zavedna, narodna, slovenska.

Žimske barhente

flanele, manjšestre, kanafase, zefire, platno, křižete itd. razpošilja

ročna tkalnica

Jaroslav Marek, v Bystrém
p. Nové Mesto n. M. Češko.

Usaka gospodinja naj bi naročila za poskušnjo ter se prepričala o mojem dobrem blagu. Razpošiljam tudi 1 zavoj 40 m lepih ostankov barhente, flanele in kanafase, po pouzetju za K 16.— franko.

Najboljši češki nakupni vir.

Ceno posteljno perje!

Zgotovljene postelje

iz gostonitega rdečega, modrega, belega ali rumenega nan-kinga, pernica, 180 cm dolga, 116 cm široka, z 2 zglavnikoma, vsak 80 cm dolg, 58 cm širok, napolnjen z novim, sivim jako stanovitnim puhaštim posteljnim perjem 16 K; napolnjen 20 K; puh 24 K; same pernice po 10 K, 12 K, 14 K, 16 K; zglavniki 3 K, 3 K 50 h, 4 K. Razpošiljanje po povzetju od 12 K naprej franko. Dovoljeno je vzeti nazaj ali zamenjati franko. Za neugajajoče se povrne denar.

S. Benisch, Deschenitz 833, Šumava, Češko. Cenovnik zastoj in franko.